

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2020

Jan Tomanec

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

**Vývoj a význam postojů Číny a USA ke konceptu
odpovědnosti chránit**

Bakalářská práce

Autor práce: Jan Tomanec

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: PhDr. Jan Hornát Ph.D.

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 21.05.2020

Jan Tomanec

Bibliografický záznam

TOMANEC Jan. Vývoj a význam postojů Číny a USA ke konceptu odpovědnosti chránit.
Praha, 2020. 41 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd,
Institut mezinárodních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jan Hornát Ph.D.

Rozsah práce: 34 normostran – 60 970 znaků

Anotace

Tato bakalářská práce s názvem *Vývoj a význam postojů Číny a USA ke konceptu odpovědnosti chránit* se zabývá vývojem postojů Čínské lidové republiky a Spojených států ke konceptu odpovědnosti chránit (responsibility to protect), který je v dnešní době kontroverzním tématem. Na pozadí teorie mocenské tranzice tato práce bude analyzovat postoje obou států v případové studii ohledně (ne)aktivace konceptu odpovědnosti chránit v rámci Rady bezpečnosti OSN. V první části stručně představím konceptuální rámec, jenž uvede tuto práci do tématu. Stručně tedy bude popsána teorie mocenské tranzice a samotná doktrína odpovědnost chránit, což je klíčovým činitelem pro chápání výzkumu této práce. Ve druhé části se tato práce bude zabývat analýzou střetávání normativních východisek Číny a Spojených států o podstatě mezinárodního systému. Třetí kapitola a zároveň poslední se bude věnovat postojům ČLR a USA v rámci Rady bezpečnosti OSN ohledně syrské otázky, a možné mezinárodní intervence do konfliktu. Cílem této práce je tedy zanalyzovat, jak a zda se se Čína snaží revidovat stávající systém, který vytvořily Spojené státy. Na základě tohoto vztahu tak budu zkoumat postoje obou států ke konceptu odpovědnosti chránit v případové studii patové situace v Sýrii.

Annotation

The subject of this bachelor thesis is the case study of a stalemate in United Nations Security Council during Syrian crisis. In the case study I will focus on the analysis of Chinese and United States' attitudes toward the controversial Responsibility to Protect doctrine. The analysis will be conducted on the background of the Power Transition Theory. This bachelor thesis is split into three main chapters. The first chapter will focus on the conceptual framework that will introduce the topic of this thesis. First chapter includes definition of Power Transition Theory and Responsibility to Protect doctrine which is a key factor for understanding the research of this study. In the second chapter I will analyse the clash of normative positions of China and United States vis-à-vis the International system through factors that this relation affects. Third chapter will focus on Chinese and United States' attitudes toward Responsibility to Protect in UNSC. The subject of this thesis is to analyse whether China is trying to revise the international system that was in large part created by the United States, and how. The key subject is to analyse attitudes toward the Responsibility to Protect doctrine in the case study of Syrian crisis based on this relation between China and the United States.

Klíčová slova

Odpovědnost chránit, USA, Čína, teorie mocenské tranzice, státní suverenita, Rada bezpečnosti, Organizace spojených národů

Keywords

Responsibility to Protect, USA, China, Power Transition Theory, State sovereignty, Security council, United Nations

Title/název práce

The development of US and Chinese perspectives on the concept of responsibility to protect

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Janu Hornátovi Ph.D. za důležité připomínky, pozitivní přístup a především čas, který strávil vedením mé práce.

Obsah

Úvod	2
1 Konceptuální rámec	5
1.1 Teorie „Power transition“	5
1.2 Koncept odpovědnost chránit	5
2 Teorie „mocenská tranzice“, jako předpověď narušení globálního řádu?	10
2.1 Přístup Číny k pojetí státní suverenity	13
3 Případová studie: Patový stav okolo Sýrie	15
3.1 Postoje Číny a USA ke konfliktu v Sýrii v Radě bezpečnosti	15
3.2 Dopad na globální systém	23
Závěr	24

Úvod

V říjnu tohoto roku to bude již patnáct let od okamžiku, co se mezinárodní společenství zavázalo ke konceptu Responsibility to Protect¹ (dále odpovědnost chránit, respektive R2P), jenž se pokusil přeměnit chápání státní suverenity v závazek ve prospěch ochrany základních lidských práv. Mezinárodní společenství tak prostřednictvím doktríny odpovědnosti chránit přijalo v roce 2005 novou normu, která zavazuje státy i mezinárodní společenství k odpovědnosti chránit obyvatele před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti. V mezinárodním prostoru bylo přijetí tohoto závazku považováno za historický milník v prevenci ochrany lidských práv. Dnes jsme však svědky například krvavého konfliktu v Sýrii, který má za následek více než 465 tisíc obětí. To vše navzdory tomu, že Rada bezpečnosti OSN od počátku konfliktu vydala celkem čtrnáct rezolucí ohledně situace na Blízkém východě. Ani jedna rezoluce však nedokázala zamezit prokazatelným zločinům proti lidskosti, které naplňují podmínky pro přechod odpovědnosti na mezinárodní společenství. Pokusy o aplikaci konceptu však selhávají, jelikož jednou z hlavních příčin je rozkol v přístupu ke konceptu R2P mezi stálými členy Rady bezpečnosti OSN. Schopnost stálých členů RB OSN² se alespoň minimálně dohodnout je však v této situaci klíčová, neboť bez souhlasu všech stálých členů se RB OSN stává nefunkční v ohledu aktivace, právě třeba konceptu odpovědnosti chránit. V otázce doktríny R2P jsou postoje Číny a Ruska namířeny proti ostatním stálým členům RB.

Tato práce bude zkoumat postoje Spojených států, a právě protikladného postoje Čínské lidové republiky na půdě Rady bezpečnosti OSN³, na pozadí A.F.K. Organskiho teorie tzv. mocenské tranzice. Čína je v dnešní době považována za klíčového asijského aktéra mezinárodní politiky, který v poslední době čím dál více poutá pozornost Spojených států, převážně pak od nástupu administrativy Baracka Obamy. Nástup prezidenta Si Ťin-pchinga je úzce spjat s bezprecedentní změnou centralizujícími reformami řízení zahraniční politiky, armády, ekonomickými reformami, cenzurou a nevídaně vysokou koncentrací moci prezidenta. Výchozím bodem pro výzkum na základě teorie mocenské tranzice je pokračující růst čínské ekonomiky spolu s upevněním autoritativního stylu v domácí politice, což také může vést k eskalaci americko-čínské rivality. Spojené státy v tomto případě představují hegemonu, který stvořil mezinárodní řád a udržoval jeho stabilitu.

¹ v češtině odpovědnost chránit nebo pod hojně využívanou zkratkou R2P nebo RtoP

² Rada bezpečnosti Organizace spojených národů

³ Organizace spojených národů

První kapitola se bude zabývat čistě teoretickou stránkou této práce a bude rozdělena do dvou podkapitol. První podkapitola bude zkoumat A.F.K. Organskiho teorii mocenské tranzice, která je pro definici vztahů mezi Čínou a Spojenými státy v této práci klíčová. Druhá podkapitola se bude zabývat samotným konceptem odpovědnosti chránit a stručně popíše jeho funkci a strukturu, která je velmi důležitá pro jeho aplikaci v případové studii. Druhá kapitola představuje analýzu střetávání normativních východisek Číny a Spojených států o podstatě mezinárodního systému skrze státní suverenitu a další faktory, které tento vztah ovlivňují. Na základě teorie mocenské tranzice také zkoumá možná východiska ve vztahu Číny a USA a připravuje tak půdu pro třetí kapitolu. Třetí, a zároveň poslední kapitola práce je rozdělena do dvou podkapitol. První podkapitola se zabývá případovou studií patové situace ohledně konfliktu v Sýrii v Radě bezpečnosti OSN. Za cíl si klade analyzovat přístup Číny a USA ke konceptu R2P v rámci Rady bezpečnosti. Na základě těchto postojů druhá kapitola zkoumá, jak a zda se Čína snaží revidovat normy, podle kterých se řídí mezinárodní řád. V závěru práce budou shrnuty veškeré poznatky vyplývající z této práce, bude testována hypotéza a budou zodpovězeny výzkumné otázky.

Vzhledem k tématu práce jsem převážně používal metodu založenou na analýze. Tato práce bude analyzovat přístup a interpretaci konceptu odpovědnosti chránit ze strany Čínské lidové republiky a Spojených států, přičemž na pozadí této analýzy se bude vyskytovat A.F.K. Organskiho teorie mocenské tranzice. Cílem této práce tedy je zjistit, jak a zda se Čína snaží revidovat normy, podle kterých se řídí mezinárodní řád, který vytvořily a kontrolovaly Spojené státy. Teorie mocenské tranzice se v této práci stává vodítkem pro definici vztahu mezi Spojenými státy a Čínou. Na základě tohoto vztahu je mým cílem zanalyzovat přístup Číny a USA ke konceptu odpovědnosti chránit na základě případové studie patové situace v Sýrii. K tomu mi bude sloužit následující hypotéza: *S rostoucí ekonomikou a globálním významem se Čínská lidová republika snaží vyrovnat hegemonii Spojených států ve stávajícím mezinárodním systému (snaží se o změnu mezinárodního systému).*

To se pokusím dokázat na základě analýzy postojů Číny a USA ke konceptu odpovědnosti chránit na pozadí teorie mocenské tranzice. Spolu s ověřením hypotézy v závěru pomůže daný výzkum přiblížit odpovědi na následující, širší výzkumné otázky:

- *Mohou snahy Číny o vyrovnání hegemonie se Spojenými státy způsobit na mezinárodním poli změnu mezinárodního řádu?*
- *Jak Čína přistupuje ke konceptu státní suverenity v zahraniční politice?*

V této bakalářské práci budu využívat odborné literatury a řady akademických článků a primárních zdrojů s velkou převahou cizojazyčných zdrojů. Během volby literatury se snažím klást důraz na to, aby byla použita akademická literatura, jak od amerických, respektive evropských, tak i od čínských autorů, což dodává práci vyšší míru objektivitu a vyváženosti. Za jednoho z významných autorů z čínského prostředí v případě této práce považuji doktorku z pekingské univerzity mezinárodních vztahů a diplomacie Tiewa Liu. Ve svém článku *Debates in China About the Responsibility to Protect as a Developing International Norm: A General Assessment*, který vyšel v odborném časopise *Conflict, Security and Development*, zkoumá přístup Číny ke konceptu odpovědnosti chránit na základě rozhovorů s čínskými vrcholnými představiteli zahraniční politiky. Na druhé straně z amerického prostředí považuji za významnou autorku političku a diplomatku Madeleine Albright, která ve svém článku *The United States and R2P: From Words to Action* vydaném institutem United States Institute of Peace popisuje vztah Spojených států ke konceptu R2P. Mezi hlavní akademické zdroje určitě nesmím opomenout knihu *The United Nations, Peace and Security: From Collective Security to the Responsibility to Protect* od bývalého asistenta generálního sekretáře OSN Rameshe Thakura, který je považován za hlavního strůjce doktríny odpovědnosti chránit. Jedním z dalších důležitých akademických zdrojů je z pohledu teorie mocenské tranzice kniha *Osudová past: Spojené státy versus Čína a Thukýdidovo poučení z dějin*, kterou v tomto ohledu pokládám za průlomovou, ve které její autor politolog Graham Allison zkoumá vztah Číny a USA pomocí této teorie. Z hlediska pravděpodobnosti změny mezinárodního systému je pro tuto práci velmi důležitý článek *The Positions of Russia and China at the UN Security Council in Light of Recent Crises*, který byl publikovaný v rámci výzkumu Evropské komise akademikem Peterem Ferdinandem, který dříve hostoval na pekingské univerzitě. Kromě další odborné literatury tato práce vychází z rezolucí a reportů vydaných Radou bezpečnosti OSN.

1 Konceptuální rámec

1.1 Teorie „Power transition“

O teorii mocenské tranzice se poprvé v akademické literatuře zmiňuje její zakladatel Abramo Fimo Kenneth Organski, když byla v roce 1958 publikována v jednom z článků magazínu *World Politics*. A.F.K. Organski a Jacek Kugler spolu s dalšími akademiky dále tuto teorii rozvinuli v roce 1980. Redefinovaná teorie mocenské tranzice popisuje hierarchii struktury mezinárodního řádu, v jejíž hierarchii se na vrcholu nachází jeden národ, většinou vítěz poslední války neboli „hegemon“, a ostatní národy se nacházejí níže. Každá mocnost má v této hierarchii svoje místo, které mu náleží podle příměru jeho síly. Teorie mocenské tranzice zkoumá právě vztahy mezi těmito státy a především změny, které nastávají v rámci této hierarchie.⁴

Při aplikaci tohoto teoretického východiska na současnou situaci se na vrcholu této hierarchie se nachází hegemon v podobě Spojených států, který je následován velmocemi Čínou, Ruskem nebo Japonskem a dalšími státy. Tato teorie prezentuje Spojené státy, jako dominantní sílu, která kontroluje mezinárodní systém a udržuje jeho stabilitu. Teorie vnímá USA jako ochránce stability mezinárodního systému, který je nucen zajistit spokojenost všech států, které na tomto řádu také profitují a moudře jednat se státy, které by mohly Spojené státy v čele hierarchie nahradit. Velmoc, která rozšiřuje svoje impérium je touto teorií vnímána, jako tzv. „vyzyvatel“, který může změnit dosavadní status quo v mezinárodním řádě, a to v dnešní době platí bezpochyby o Číně, díky raketovému růstu její ekonomiky v poslední dekádě. Teorie měří sílu jednotlivých států podle ekonomického bohatství, materiálních i lidských zdrojů a politické schopnosti je získat, respektive přilákat do své země. Teorie mocenské tranzice rovněž zkoumá válečnou sílu k poměrování síly mezi státy, ale ekonomické bohatství zůstává primárním faktorem, z důvodu schopnosti velikosti ekonomiky ovládat dynamiku změny rozpoložení sil.⁵

1.2 Koncept odpovědnost chránit

Po systematickém vyhlazování židů v koncentračních táborech ve druhé světové válce se obecně hledalo nějaké stanovisko, které dalším takovým nelidskostem v budoucnosti

⁴ Carsten Rauch, „Realism and Power Transition Theory: Different Branches of the Power Tree“, *E-International Relations*, May 13, 2020, <https://www.e-ir.info/pdf/72575>.

⁵ Yavuz Akdag, „The Likelihood of Cyberwar between the United States and China: A Neorealism and Power Transition Theory Perspective“, *Journal of Chinese Political Science* (September 2018), 232.

zabrání. V roce 1948 byla valným shromáždění Organizace spojených národů schválena konvence o genocidě, která měla dalším podobným masakrům se sloganem „Never again“ (Už nikdy) zabránit.⁶ Po 90. letech, během kterých došlo k mnoha nelidskostem, například ve Rwandě nebo Darfúru, se však ukázalo, že se mezinárodní společenství stále nepoučilo a nepodařilo se najít prakticky využitelný koncept, který by takovým věcem zamezil a historie by se už nikdy neopakovala. Právě tyto události poukázaly na nefunkčnost Rady bezpečnosti, jejíž systém je nefungující v případě, že konflikt zasahuje do zájmů jednoho ze stálých členů Rady bezpečnosti, protože tak daný aktér může vše blokovat. Až poté co vyšly najevo fakta, která za sebou zanechala řádění ve Rwandě, potažmo ve Srebrenici nebo Darfúru, a odhalily je jako nejostudnější událost od dob holokaustu, se začalo debatovat o potřebě nové doktríny, která takovým věcem nadobro zabrání.⁷

V roce 2001 byla založena nezávislá Mezinárodní komise pro intervenci a státní suverenitu (ICISS), jejíž cílem bylo rozšíření chápání humanitární intervence a ujasnění vztahu intervence mezi ochranou obyvatel a státní suverenitou. Komise také měla určit jasný směr, kterým se mezinárodní společenství má vydat a vytvořit takový mezinárodní systém, který odstraní stávající systém polemiky a nečinnosti, a bude především akceschopný k ochraně obyvatel před nastávajícími hrozbami.⁸ Cílem komise především bylo přijít s přístupem, který vyřeší problémy legitimity intervence z důvodu (ne)narušení suverenity. Za úkol měla také nastavit jasnější pravidla, postupy a kritéria pro to kdy a jak zasáhnout, čímž defacto připravovala prostor pro koncept odpovědnost chránit.⁹ V roce 2005 byl formulován výsledný dokument summitu OSN generálním shromážděním, které schválilo to, co bylo v předchozích letech diskutováno. V dokumentu vydaném generálním shromážděním jsou klíčové dva paragrafy. Paragraf 138 definuje, že každý suverénní stát je odpovědný za ochranu svých obyvatel před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti, a také obsahuje preventivní činnost před takovými zločiny, kterou by mělo zajišťovat mezinárodní společenství. Paragraf 139 vymezuje, že doktrína, rovněž uděluje mezinárodnímu společenství právo zasáhnout

⁶ Ramesh Thakur, *The United Nations, Peace and Security: From Collective Security to the Responsibility to Protect* (Cambridge: Cambridge University Press, 2006), 117.

⁷ Ibid, 244–5.

⁸ International Commission on Intervention and State Sovereignty, *The Responsibility to Protect* (Ottawa: The International Development Research Centre 2001).

⁹ Gareth Evans, *The Responsibility to Protect: Report of the Commission on Intervention and State Sovereignty* (Ottawa: International Development Research Centre, 2001), 2.

v případě, že stát není schopen nebo ochoten ochránit své obyvatele.¹⁰ Koncept R2P tak přichází s několika revolučními myšlenkami. Ukládá mezinárodnímu společenství povinnost chránit obyvatele kdekoli na světě, i na území suverénního státu, čímž spojuje lidská práva s mezinárodní bezpečností, což bylo doposud pouze v jurisdikci národních států. A taktéž revolučně vymezuje podstatu státní suverenity, která byla doposud chápána, jako absolutní moc na daném územím suverénního státu.¹¹

Jelikož docházelo k různorodému porozumění konceptu z důvodu obecného znění obou důležitých ustanovení, vzniklo několik pokusů o sjednocení interpretací k snadnějšímu použití v praxi. V této snaze představil generální tajemník OSN Pan Ki-moon v roce 2009 na valném shromáždění OSN tří pilířovou strukturu konceptu R2P. Tří pilířová struktura se ztotožňuje s paragrafem 138 a 139 výsledného reportu valného shromáždění v roce 2005. První pilíř obsahuje odpovědnost každého suverénního státu chránit své obyvatele před zločiny páchanými na obyvatelích daného státu. Druhý pilíř představuje mezinárodní asistenci a budování institucionální kapacit k dosažení této odpovědnosti. Třetí pilíř definuje včasnou a rozhodující odpověď mezinárodního společenství v případě, že stát není schopný nebo ochoten ochránit své obyvatele.¹²

Začátek paragrafu 138 jednoznačně podtrhuje podstatu prvního pilíře konceptu odpovědnosti chránit:

„Každý jednotlivý stát má odpovědnost ochránit své obyvatele před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti. Tato odpovědnost zahrnuje prevenci před takovými zločiny, včetně jejich podněcování, za pomoci vhodných a nutných prostředků. Přijímáme tuto odpovědnost a budeme jednat v souladu s touto odpovědností.“¹³

Pomocí paragrafu 138 reportu summitu z roku 2005 doktrína odpovědnosti chránit valné shromáždění OSN stanovuje, že odpovědnost chránit své obyvatele je povinnost každého státu, protože prevence začíná v domácím prostředí a ochrana obyvatel definuje atributy

¹⁰ UN General Assembly, „2005 World Summit Outcome: resolution / adopted by the General Assembly“, United Nations (October 2005), 30.

¹¹ Thakur. 255.

¹² B. Ki-Moon, „Implementing the Responsibility to Protect“, *Report of the Secretary General* (2009).

¹³ UN General Assembly, Implementing the Responsibility to Protect, *United Nations* (January 2009), 10.

státní suverenity ve dvacátém prvním století. Dle výsledku reportu z roku 2005 je skrze slova summitu hlav států a vlád z roku 2005, potvrzeno, že jen mezinárodní společenství může nejlépe hrát roli prostředníka ve vyjednávání mezi státy a že se politika OSN v dnešním globalizovaném světě musí z nečinnosti přeměnit v efektivní řízení v souladu s principy nediskriminace a uplatňování lidských práv. Dále také nabádá k širší spolupráci mezi státy a zdůrazňuje, že tyto principy jsou záležitostmi hodnot a víry, se kterou by každý členský stát OSN měl ztotožňovat. Dodržování lidských práv se tak stává základním kamenem prvního pilíře neboli odpovědnosti suverenity každého suverénního státu. V dodržování lidských práv si OSN opět nárokuje hrát roli prostředníka a společně se všemi členskými státy vynaložit všechny prostředky prevence a zamezit tak porušování lidských práv.¹⁴ Hlavní roli v dodržování lidských práv podle prvního pilíře hrají členské státy OSN, které by se měly stát pevnou součástí jednotného postupu, tedy společného dodržování lidských práv, mezinárodních humanitárních práv, práv uprchlíků nebo mezinárodního trestního soudu. V prvním pilíři je však zdůrazněno, že aby tyto předpoklady mohly být použity v praxi, je nutné, aby všechny tyto závazky byly obsaženy v legislativě, vymahatelné trestním právem v jednotlivých suverénních státech.¹⁵ Závazky popsané výše tvoří základní kámen prvního pilíře konceptu R2P a jsou neodmyslitelně zakořeněny v mezinárodním právu, což má za cíl předcházet mezinárodním zločinům, trestat činitele trestných zločinů, které jsou zakořeněné v římském statutu Mezinárodního trestního soudu. Státy také mohou využít pomoci Organizace spojených národů nebo široké škály různých, většinou nevládních organizací, při implementaci výše zmíněných závazků. Cílem prvního pilíře je tedy se poučit z předchozího století nečinnosti, ve kterém došlo řadám genocid, zločinům proti lidskosti a podobně, a následně takovým situacím v budoucnu za pomoci OSN předejít a zabránit.¹⁶

Druhý pilíř udává úlohu mezinárodnímu společenství vykonávat roli prostředníka v motivaci a pomoci ostatním státům ve vykonávání doktríny odpovědnosti chránit. Jednoduše řečeno, mezinárodní společenství se zavazuje k pomoci všem státům, které to zjevně potřebují, a bude mít za úkol uplatnit první pilíř v praxi v daných státech. Mezinárodní společenství se také zavazuje k pomoci budování autorit, které mají za úkol ochraňovat obyvatele před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny

¹⁴ Ibid, 10–11.

¹⁵ Martje Weerdesteijn, „Tool in the R2P Toolbox? Analysing the of the International Criminal Court in the Three Pillars of the Responsibility to Protect, *Criminal Law Forum* (2020), 7.

¹⁶ UN General Assembly, 14–15.

proti lidskosti, kde vznikne riziko vypuknutí takových událostí.¹⁷ Motivace států k podpoře doktríny R2P může být, například vyjádřena pomocí dialogu, vzdělání nebo cvičením zaměřených na lidská práva, humanitární standardy a normy prostřednictvím speciálních představitelů generálního sekretáře nebo za pomoci UNICEF. Druhý pilíř je v otázce implementace konceptu R2P klíčový, protože má za úkol genocidám a podobným tragickým událostem předcházet skrze aplikaci konceptu R2P ve všech státech. Pokud však mezinárodní společenství ani tak nedokáže takovým událostem zabránit a režim daného státu je slabý nebo toho není ochoten, nutnost rychlého použití třetího pilíře Radou bezpečnosti je na místě. OSN tak v návaznosti na to ukládá největší potřebu asistenčních programů, které mají za úkol ve státech vytvořit takové institucionální kapacity ve společnosti, které by zabránily pácháním zločinů spojených s doktrínou R2P.¹⁸

Důležitost třetího pilíře pro plnění doktríny odpovědnosti chránit je jednoznačně podtržen skrze slova paragrafu 139 reportu summitu z roku 2005.

„Mezinárodní společenství, prostřednictvím OSN má rovněž odpovědnost uplatnit vhodnou diplomatickou, humanitární a další mírovou pomoc v souladu s kapitolou VI a VIII Charty OSN pomoci chránit obyvatele před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti.“¹⁹

Paragraf 139 tedy definuje, že odpovědnost nese i mezinárodní společenství a prostřednictvím Rady bezpečnosti může podniknout kroky, aby se konfliktům zabránilo. Mezinárodní společenství je povinno kolektivně reagovat, ať mírovými nebo nemírovými prostředky, pokud jsou splněny dvě následující podmínky: (a) „v případě, že by mírové prostředky byly nedostatečné“ a za (b) „národní autority zjevně selhávají v ochraně svých obyvatel“ před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami nebo zločiny proti lidskosti. V těchto dvou případech je tedy mezinárodní společenství, skrze Radu bezpečnosti připraveno a mohou být vynaloženy prostředky, aby bylo docíleno takové odpovědi, která pomůže v ochraně obyvatel v souladu s Chartou OSN. Prevence, která je zajišťována druhým pilířem je v tomto případě podřazená odpovědi, která spadá pod třetí pilíř neboli v případě, že národní autority zjevně nezvládají ochranu svých obyvatel. Třetí

¹⁷ Weerdesteijn, 8.

¹⁸ UN General Assembly, 15–16.

¹⁹ Ibid, 22.

pilíř se totiž přímo soustředí na záchranu lidských životů a s tím spojených akcí a OSN v těchto případech musí konat rychle a účinně. Organizace spojených národů jednoznačně preferuje dialog a mírové vypořádání, které může být provedeno širokou škálou nenásilných prostředků k dosažení míru v rámci třetího pilíře. Mnoho z těchto prostředků může být aplikováno přímo Generálním sekretářem OSN nebo v rámci regionálních dohod, a to i bez výslovného svolení Rady bezpečnosti.²⁰

2 Teorie „mocenská tranzice“, jako předpověď narušení globálního řádu?

Tato kapitola bude zkoumat postoje Číny a Spojených států na základě A.F.K. Organskiho teorie mocenské tranzice, která definuje hierarchii vztahů mezi státy, které se nacházejí v určitém postavení definovaným touto hierarchií. Tato práce má za cíl analyzovat postoj ke konceptu R2P neboli jak a zda se vyzyvatel snaží revidovat normy podle kterých se řídí mezinárodní řád, jenž vytvořil hegemon, na pozadí Organskiho teorie. Postoje v rámci Rady bezpečnosti jsou v tomto případě vhodným předpokladem pro výzkum, jelikož oba státy jsou jeho stálými členy a na poli mezinárodní politiky je vztah mezi Čínskou lidovou republikou a Spojenými státy nejpodstatnější.

Raketový vzrůst Čínské lidové republiky přináší do dnešního světa nebyvalý posun mocenské rovnováhy. Zatímco po druhé světové válce Spojené státy zajišťovaly 50 procent světové ekonomiky, v roce 1980 už pouze 22 procent a jejich mocenská síla se začala ještě více ztenčovat. V roce 2016 americký podíl tvořil pouze 16 procent a tento trend bude podle analytiků pokračovat. Na druhou stranu se Čína ve stejných letech zprudka vznesla z 2procentního podílu v roce 1980, přes 18 procent v roce 2016 až k 30procentnímu předpokladu v roce 2040. ČLR se díky svému ekonomickému vývoji stává působivým, jak politickým, tak vojenským konkurentem, a to z ní činí vážného potencionálního nepřítel stávajícího mezinárodního systému.²¹

Vzhledem k neustálému růstu čínské ekonomiky není převaha Spojených států nad Čínou, podle teorie mocenské tranzice nekonečná, což podle této teorie nejspíše povede ke změně globální mocnosti v její hierarchii. Teorie rovněž zmiňuje pravděpodobný konflikt mezi oběma stranami ohledně této výměny v čele s několika podstatnými proměnnými:

²⁰ Ibid, 22–23.

²¹ Graham Allison, *Osudová past: Spojené státy versus Čína a Thukýdidovo poučení z dějin* (Praha: Prostor, 2018), 24.

„rovnováha sil“, „změna globální mocnosti“ a „neuspokojení vytyčených cílů“. Všechny tyto důsledky následně mohou ovlivnit vztah mezi těmito státy a vyvrcholit v konflikt, čímž se tato teorie stává vhodným měřítkem pro výzkum této práce. Důležitou otázkou pro tuto teorii je rovnost sil mezi státy. Teorie mocenské tranzice předpokládá, že jen nerovnoměrnost sil, kdy je jasně známa globální velmoc a pod ní se v hierarchii nacházejí další státy, může vést ke stabilitě systému. Rovnost sil mezi globální mocností, tedy Spojenými státy a vyzyvatelem, který usiluje o změnu v této hierarchii, tedy Čínou může podle této teorie vést ke konfliktu. Další podstatnou otázkou této teorie je stupeň satisfakce vyzyvatele, tedy ČLR s panujícím statutem quo.²² Úroveň nespokojenosti Číny s panováním dnešního mezinárodního systému je značná, což podle Petera Ferdinanda dokazuje hlasování v Radě bezpečnosti ohledně třetího pilíře. Čína a Rusko podle jeho tvrzení, již nemají zájem na pozměnění mezinárodního řádu, ale na zásadní změně, v podstatě přeměnit současný unipolární systém v multipolární.²³ Teorie mocenské tranzice se domnívá, že „vyzyvatel“ v podobě Čínské lidové republiky je v ohledu nespokojenosti vnímán, jako ochotnější iniciátor konfliktu, v důsledku dosažení svých cílů a může se tedy stát bezpečnostním rizikem pro aktuální mezinárodní systém, což dokazují slova Yavuze Akdaga:

„Pokud se národní zájmy a preference týkající se pravidel a hodnot, které řídí systém vyzyvatele (ČLR) výrazně liší od dominantní mocnosti (USA), je velmi pravděpodobné, že bude docházet k nespokojenosti vyzyvatelské mocnosti a následně dojde ke konfliktu, aby vyzyvatel změnil status quo ve svůj prospěch. Současně se nespokojená Čína stane rizikovým činitelem, který je více ochotný vyvolat konflikt, než aby došlo k úpravě systému Spojenými státy. Teorie ‘Power transition’ tvrdí, že národy, které jsou nespokojené s panujícím statutem quo budou pravděpodobněji vyznávat nespokojenosti a konflikt s jejich spokojenými rivaly, jelikož jejich zájmy jsou v konfliktu. Toto, dohromady s rovností sil zvyšuje pravděpodobnost velkého konfliktu.“²⁴

V tomto sporu se tedy vznáší klíčová otázka, dokážou se Čína a Spojené státy osudové pasti v podobě války vyhnout? Z historie vyplývá, že dominantní mocnosti mohou své

²² Akdag, 9

²³ Peter Ferdinand, “The Positions of Russia and China at the UN Security Council in Light of Recent Crises,” *European Parliament* (2013), 9.

²⁴ Akdag, 9.

vztahy se svými soupeři, i s těmi, u nichž hrozí, že je v síle mohou předstihnout, regulovat tak aby k válce nedošlo. Podle politologa Grahama Allissona je fakt, že by se USA a Čína ocitly ve válce nepravděpodobný a hlavně nerozumný, i když tomu trajektorie vzájemných vztahů posledních deseti let velmi nahrává. Aby však k válce nedošlo ve své knize *Osudová past: Spojené státy versus Čína a Thukýdidoovo poučení z dějin* zmiňuje dvě nesnadné pravdy, které si však obě mocnosti musí vštípit: Za prvé: „při zachování současné trajektorie je válka mezi USA a Čínou během několika následujících desetiletí nejenom možná, ale i mnohem pravděpodobnější, než se dnes uznává.“ a za druhé: „válka není nevyhnutelná“.²⁵

Cílem této práce však není odpovědět na to, zda Čína nahradí Spojené státy v čele hierarchie mezinárodního systému a k čemu dojde v případě předstihu, ale na to, jaký vliv na mezinárodní systém má toto soupeření mezi oběma státy na mezinárodní systém. Cílem tedy je analýza střetu normativních východisek ohledně podstaty mezinárodního systému. Nespokojenost „vyzyvatele“, tedy Číny se současným mezinárodním systémem je jasné znamení revizionismu ve snaze přeměnit stávající unipolární systém v multipolární.²⁶

Faktorů, které ovlivňují vztah mezi oběma státy najdeme několik. Politolog Samuel Huntington ve svém článku „Střet civilizací“ v časopisu *Foreign Affairs* v roce 1993 předpověděl, že primární zdroj dalšího konfliktu ve světě nebude politického, ekonomického ani ideologického rázu, ale rázu kulturního, který bude ovládat globální politiku. A dnes tak máme možnost spatřit střet dvou supervelmocí, Spojených států a Číny, které mají minimálně jednu podobnost, myslí si o sobě, že věří ve významnost svého hegemonického postavení. Američané za jedinou legitimní formu vlády považují demokracii, tedy vládu lidu, která je základní podmínkou ochrany lidských práv. Na druhé straně podle čínského tvrzení legitimita vlády je podmíněna odvedeným výkonem, který je kontrolován centrální vládou. Státní zřízení Spojených států amerických bylo koncipováno, jako demokratická republika, kdežto čínské zřízení v čele s komunistickou stranou lze nejlépe považovat za autoritářské.²⁷ Otázka státní suverenity a intervence je také jedním z hlavních střetávajících se bodů mezi Čínskou lidovou republikou a Spojenými státy. V tomto případě se otázka státní suverenity stává velmi důležitou pro zkoumání vzájemných vztahů, protože liberální světový řád je postaven na státní suverenitě. V

²⁵ Alisson, 25–26.

²⁶ Ferdinand, 9.

²⁷ Ibid, 257–8.

případě Číny je totiž užíván koncept státní suverenity, který vychází z tradičních liberálních hodnot z evropského prostředí, ale je uplatňován v naprosto odlišném prostředí na druhém konci světa, což jeho aplikaci může přinášet jedinečný přístup. Konzervativní přemýšlení o suverenitě kreativně aplikované na vestfálský model se tak stává klíčovým prvkem diskurzu Číny v zahraniční politice. Společně s revizí mezinárodního řádu ze strany Číny tedy může následně docházet ke snaze reformulovat principy Vestfálské suverenity.²⁸ Na rozdíl od Washingtonu je Peking zastáncem spíše tradičních hodnot i ve smyslu státní suverenity. Tyto hodnoty jsou ve spojitosti s čínskou historií zakořeněny v 19. století, které pro Čínu symbolizovalo dobu ponížení, při kterých byla Čína ovlivňována západními mocnostmi.²⁹

2.1 Přístup Číny k pojetí státní suverenity

V 50. letech došlo k velmi důležité události, kdy bylo zformováno pět hlavních základů koexistence mezi státy neboli Panča-šila, který měl platit zejména pro soužití Číny a Indie, ale může se tak stát vodítkem pro koexistenci i s ostatními státy. Pět hlavních základů koexistence pro politiku ČLR vesměs platí dodnes a staly se základním kamenem otázky státní suverenity a intervence.³⁰ Mezi nejdůležitější patří zachování suverenity a územní celistvosti států, uznání rovnosti mezi státy, zákaz vměšování se do vnitřních záležitostí států, odsouzení hrozby agrese a použití síly proti územní celistvosti a politické nezávislosti kterékoliv země.³¹ Zasazením těchto bodů do preambule ústy Čínské lidové republiky svědčí o trvalém institucionálním zájmu.³² Obecně vzato podle těchto předpokladů Peking nepodporuje jakékoliv vměšování do svrchovanosti a územní celistvosti ostatních států. Přístupy obou vlád se také rozlišují v pohledu na princip sebeurčení. Svůj postup v této problematice Čína během druhé poloviny 20. století značně přehodnotila. V období do druhé světové války se Čína dovolávala tohoto principu ve snaze zbavit se nadvlády od západních mocností a Japonska, kdežto v období po 2. světové válce byl tento přístup značně přeměněn, převážně z důvodu separatistických odbojů v Tibetu nebo Sinťiang. V praxi tento postup bylo také možné zpozorovat, když Čína, na

²⁸ Aleš Karmazin, „Čína a suverenity: pojetí suverenity v čínském odborném prostředí“, *Mezinárodní politika* 53, č. 2 (2018), 14.

²⁹ Kryštof Kozák, *Zahraniční politika USA na počátku 21. století* (AMO: Praha 2009), 169.

³⁰ Mauro Barelli, “Preventing and Responding to Atrocity Crimes: China, Sovereignty and the Responsibility to Protect”, *Journal of Conflict and Security Law* 23, no. 2 (August 2018), 176.

³¹ Maria Adele Carrai, *Sovereignty in China: A Genealogy of a Concept since 1840* (University of Cambridge Press, 2019), 152–182.

³² Barelli, 178.

rozdíl od Spojených států odmítla uznat územní celistvost Kosova. Důležitým faktorem, který jistě ovlivnil tento postup byly separatistické tendence na Taiwanu, které by si z toho precedentu mohli vzít vzor a vyhlásit nezávislost.³³ Zahraniční politika ČLR je tvořena několika základními činiteli, které jsou pro výzkum mezinárodních vztahů a pochopení přístupu k zahraniční politice velmi důležité. Pro Čínu je charakteristická silná centrální vláda, která hraje zásadní roli v rozhodovacím procesu. Zahraniční politika je v tomto případě velmi ovlivněná centrální vládou a rovněž se na zahraniční politice a rozhodovacím procesu účastní čím dál více jednatelů. Rozhodovací proces je v Číně rozdělen do tří hlavních vrstev: Na vrcholu této pomyslné pyramidy nalezneme centrální vládu, která má na zahraniční politiku zásadní vliv. Druhá vrstva je tvořena hlavními jednatelem zahraničních styků a na spodu se nachází různé „think tanky“ a agentury, které se podílejí na tvorbě zahraniční politiky pomocí výzkumu a poradenství.³⁴

Není však sporu, že v posledních desetiletích došlo k výrazné transformaci zahraniční politiky Číny v důsledku rychle měnícího se globalizovaného světa, jak z pohledu ekonomického, tak z pohledu právního. Spolu s formováním čínského pohledu na státní suverenitu se rovněž mění i postoj zahraniční politiky ČLR, především pak s ekonomickou globální transformací. V roce 1989 čínští představitelé zdůrazňovali, že je nesmírně důležité dodržovat nevměšování se do záležitostí ostatních států.³⁵ Avšak s rostoucí ekonomikou a mezinárodním významem Číny dochází k transformaci těchto principů v zahraniční politice. Důkazem této přeměny se pak stává výrok čínského prezident Si Ťin-pchinga, že se Čína čím dál více setkává s výzvami a příležitostmi, které představuje dnešní globalizovaný svět a tím pádem spolu s ekonomickým růstem roste i prohlubování závislosti účasti Číny na mezinárodním poli.³⁶ Takovým nejvýraznějším důkazem byl například vstup ČLR do Světové obchodní organizace v roce 2001, kdy se Čína podmíněným otevřením trhu vzdala části své suverenity za účelem další integrace do světové ekonomiky a s tím spojených benefitů mezinárodního obchodu.³⁷

Střet civilizací z důvodu kulturní odlišnosti tak může mít dopad na mezinárodní systém, jaký jej známe. Problémem se stává víra, že pouze „univerzální americké principy“, které jsou promítnuté v mezinárodním systému, jsou podle uvážení Spojených

³³ Kozák, 170.

³⁴ Tiewa Liu, „Debates in China About the Responsibility to Protect as a Developing International Norm: A General Assessment“, *Conflict, Security and Development* 14, no. 4 (July 2014), 405.

³⁵ Kozák, 171.

³⁶ Barelli, 4.

³⁷ Ibid, 6.

států jediným možným nástrojem vlády všech států. Z tohoto faktu stává, že ostatní vlády, nemusí být vnímány, jako plně legitimní. Samotné základy mezinárodního systému tak vyvolávají odpor těch zemí, které podle tohoto tvrzení používají zpozdilý systém, který demokratickou formou státního zřízení po vzoru západních mocností.³⁸

3 Případová studie: Patový stav okolo Sýrie

3.1 Postoje Číny a USA ke konfliktu v Sýrii v Radě bezpečnosti

Tato kapitola se bude zabývat vývojem postojů dnešních supervelmocí Čínské lidové republiky a Spojených států k aplikaci doktríny odpovědnosti chránit v Sýrii. Přístup obou států ke konceptu R2P v rámci konfliktu v Sýrii bude zkoumán především na akademické půdě a na základě vydaných rezolucí OSN. Výzkum bude datován do doby od roku 2011, kdy se začal konflikt v Sýrii řešit na půdě Rady bezpečnosti OSN, do roku 2017, tedy do konce prezidentského období Baracka Obamy. USA v tomto případě představuje i přes prvotní obavy stoupence doktríny odpovědnosti chránit. V případě Číny bude výzkum mnohem zajímavější, protože čínské postoje dosáhly značných změn v tomto období. Zpočátku Čína vyjadřovala skepticismus vůči konceptu R2P a řadila se k opozici, ale tento postoj se začal výrazně měnit s rostoucím významem Číny na mezinárodním poli, a proto je důležité tyto přístupy zkoumat.

Tato podkapitola se bude zabývat přístupem Čínské lidové republiky ke konceptu odpovědnosti chránit, který byl formulován v roce 2005. Od počátku ustanovení konceptu R2P se vývoj přístupu čínských představitelů zahraničních věcí poměrně významně změnil, od počáteční opozice k tomuto projektu mezinárodního společenství k pozdější podpoře.

Doktrína odpovědnost chránit, která vymezuje, že každý stát má povinnost chránit své obyvatele, a pokud toho ten stát není schopen, tak tato povinnost spadá na bedra OSN, tedy Rady bezpečnosti, byla zpočátku čínskými představiteli odmítána. Prvotní skepticismus představoval především čínské obavy o neutralitu v případě intervence, zda neporušuje suverenitu jednotlivých států a jestli je vůbec závazný, a proto čínská strana žádala v tomto ohledu další diskusi. Čína požadovala zlepšení varovných mechanismů, především trvala na maximálním zachování suverenity a použití minimální síly, ne-li žádné

³⁸ Allisson, 258.

během mírových operací. Nadcházející změnu kurzu čínské zahraniční politiky vůči konceptu R2P dokazuje měnící se role Číny okolo intervence v Darfúru, kde se čínská role změnila z pozorovatele a prostředníka v účastníka intervence. Mezi čínskými akademickými kruhy jsou někteří odborníci v čele s Jie Songem, optimističtí ohledně doktríny R2P, kterou považují za funkční a spolehlivou součást mezinárodního práva.³⁹ I přes počínající optimismus jsou postoje jak čínských akademiků, tak vysoce postavených úředníků velmi opatrné. Postoj vůči doktríně R2P tak stále zůstává neutrální, někteří vedoucí úředníci zahraničních věcí vykazují určité sympatie vůči doktríně, ale zůstávají skeptičtí především v otázce aplikace neboli třetího pilíře:⁴⁰

„Měli bychom považovat vznik R2P, jako pokrok v historii lidstva. [...] Rozhodně bychom neměli být lhostejní vůči tragédii genocidy, ale měli bychom se vyhnout riziku manipulace a použití velké síly, a především používání tohoto konceptu jako výmluvy pro zásah a agresi.“⁴¹

Na druhou stranu Spojené státy vyjadřovaly vůči konceptu R2P už od počátku určité sympatie i přes počáteční obavy. Kritika konceptu především poukazovala na slabý mechanismus ohledně aktivace intervence a na spekulativnost postihu ohledně dožadování odpovědnosti. Podpora konceptu R2P je spojená s ochotou pomáhat v rozkvětu dalších států a udržovat mír a stabilitu ve světě již od Trumanovy administrativy. První dva pilíře, a i část třetího jsou tak zcela souladné s americkým bipartismem. Doktrína tedy pro Spojené státy nepřináší nic nového, ale jako nová platforma by mohla přinést nové naděje v uplatnění globálních cílů na půdě Rady bezpečnosti, jíž jsou Spojené státy stálým členem. I přes jisté obavy administrativy George Bushe, především ohledně dopadu na uplatňování doktríny na státní suverenitu a obavy, že některé členské státy budou užívat koncept R2P, jako nástroj pro šíření vlivu a ochraňování svých zájmů, Spojené státy vyjadřují podporu této doktríně, která má za cíl chránit obyvatele.⁴²

Organizace spojených národů pro Čínu představuje klíčovou součást v jejich vytoužené představě globální vlády. V roce 1997 ve společném prohlášení s Ruskem, Čína

³⁹ Liu, 410

⁴⁰ Ibid, 406.

⁴¹ Ibid, 407.

⁴² Madeleine K. Albright, „The United States and R2P: From Words to Action“, *United States Institute of Peace* (2013), 21.

deklarovala nutnost posílení role OSN v novém světovém pořádku a tato slova byla v roce 2005 ještě více prohloubena, kdy se OSN pro ČLR stává nenahraditelnou ve vizi globálního řádu.⁴³ V roce 2011 taktéž učinili v rámci společného hospodářského uskupení států s nejrychleji rostoucí tržní ekonomikou Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Jihoafrické republiky neboli BRICS. V rámci tohoto uskupení se také zavázaly o společném jednání v rámci Rady bezpečnosti, takže i tento fakt může v přístupu k hlasování hrát jistou roli. V rámci společného prohlášení Čína a Rusko potvrdily věrnost jejich partnerství na půdě OSN, čímž chtěli potvrdit, že budou hrát důležitou roli v organizaci. Čína i Rusko jsou stálými členy Rady bezpečnosti, což je samo o sobě důležitá role, protože díky systému veta mohou blokovat rezoluce vydávané RB.⁴⁴ Na druhou stranu Spojené státy se společně shodnou především s koalicí západních mocností, Francií a Velkou Británií. Mezinárodní systém je vytvořen na základě hodnot, které vycházejí především z vize Spojených států. Jak zmiňuje politolog Graham Allison, zde nastává problém, protože mezinárodní systém je tvořen na základě hodnot západního myšlení a mezinárodní řád tak může některé státy postavit do situace ve které se defacto nacházejí jako nelegitimní.⁴⁵ V otázkách aplikace intervence se tak Rusko s Čínou staví k opozici především ohledně aplikace třetího pilíře konceptu R2P neboli intervence. V tomto případě je pak celý systém nefunkční. Podle tvrzení Petera Ferdinanda v tom není jen základ ideologický a politický, ale především, že se Čína a Rusko snaží o nějakou reformu systému a balancovat tak hegemonii Spojených států.⁴⁶

V žádném jiném případě nehrála politika rozhodování konceptu odpovědnosti chránit takovou roli v Radě bezpečnosti, jako v případě patové situace ohledně Sýrie. Od té doby, co začala v roce 2011 válka v Sýrii, byla Radou pro lidská práva OSN pověřena komise, která potvrdila, že syrská vláda se během války dopustila řady válečných zločinů a zločinů proti lidskosti, včetně použití chemických zbraní.⁴⁷ Zatímco rezoluce vydaná Radou bezpečnosti o rozhodnutí intervence byla blokována patovou situací, přesně řečeno čínským a ruským vetem, přišlo o život v důsledku války přes 465 tisíc Syřanů spolu s 5 a půl miliony, které přišly o své domovy. Spojenec syrské vlády, Rusko vetovalo od roku

⁴³ Ferdinand, 10.

⁴⁴ Ibid, 11.

⁴⁵ Allison, 258.

⁴⁶ Ferdinand, 9.

⁴⁷ Angus McDowall, „Syrian war monitor says 465,000 killed in six years of fighting“, *Reuters*, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-casualties/syrian-war-monitor-says-465000-killed-in-six-years-of-fighting-idUSKBN16K1Q1>.

2011 všech čtrnáct rezolucí na půdě Rady bezpečnosti, většinou společně s Čínou, která veto použila v osmi případech. Rezoluce se v tomto případě týkaly především činnosti v úmyslu složit zbraně a přivést humanitární pomoc, kterou nutně potřebovalo přes 11 miliónů syrských obyvatel.⁴⁸

Spojené státy ohledně rezolucí v syrské otázce zastávaly jednoznačnou pozici. USA společně s Francií, Velkou Británií a dalšími státy hlasovaly ve prospěch rezoluce, tedy aktivace doktríny R2P. Uplatnění společné intervence v syrské otázce však nebylo na rozdíl od rezoluce ohledně Libye uplatněno. Spojené státy zdůrazňovaly nutnost intervence z důvodu válečných zločinů a zločinů proti lidskosti, které během války páchala vláda Bashara al-Assada. USA rovněž vyjadřovaly velké znepokojení ohledně veta stálých členů, Ruska a Číny, které případně reflektovala zástupkyně na generálním shromáždění za Spojené státy Susan Rice:⁴⁹

„Vzhledem k tomu, že jsme zde před námi nepřijali návrh usnesení, Rada bezpečnosti promrhala možnost podat pomocnou ruku syrskému lidu. Hluboce litujeme, že někteří členové Rady bezpečnosti nám zabránili zaujmout zásadový postoj proti brutálnímu útlaku svých lidí syrským režimem.“⁵⁰

Samotná Čínská lidová republika vyjadřovala velké znepokojení ohledně vývoje v Sýrii, ale samotné rezoluce v Radě bezpečnosti nepodpořila. Čínský zástupce Li Baodong obhajoval jednání Číny především otázkou ohledně státní suverenity a zmínil, že sankce a intervence v současné době ničemu nepomohou, leda tak situaci ještě více vyhroťí.⁵¹ V roce 2012 Čína dále oponovala předloženým rezolucím v Radě bezpečnosti a společně s Ruskem je dále vetovala. Čínský ministr zahraničí prosazoval jako nejlepší řešení syrské problematiky mírový dialog a odporoval politické řešení vnějšími aktéry.⁵² I přes zjištění použití chemických zbraní Čína trvala na nevojenském řešení syrské otázky, zatímco se zvyšovalo napětí západních mocností, aby pod zvyšujícím se tlakem z nastávajících okolností intervenovaly. Třetí dvojité veto v červenci 2012 bylo ostře kritizováno

⁴⁸ Jenna Russo, „The Politics of R2P and Inaction in Syria: U.S., Russian, and Chinese Responses“, The City University of New York Graduate Centre (2018), 3–4.

⁴⁹ General Assembly, „The Situation in the Middle East“, UNSC (October 2011), 8.

⁵⁰ Ibid, 9.

⁵¹ Ibid, 5.

⁵² UN General Assembly, „The Situation in the Middle East“, UNSC (February 2012), 6.

Washingtonem a Velkou Británií, a bezprostředně tak zabránilo uvalení sankcí na režim Bashara al-Assada. Peking vnímal usnesení příliš jednostranně ve prospěch povstalců, který by až příliš otevřel dveře vnějšímu zasahování do konfliktu a usnadnil by prosazování politické zájmů.⁵³ Další usnesení RB OSN předložené Francií s podporou Spojených států mělo za cíl předat syrskou problematiku Mezinárodnímu trestnímu soudu, který ovšem Čína ani Rusko neuznává (ani USA), takže i tato rezoluce byla vetována. S pokračujícím násilím se Čína pořád snažila jít diplomatickou cestou. Peking trval na tom, že jakékoliv řešení musí přijít zevnitř země, ale také prosazoval příměří a vyzýval režim Bashara al-Assada k přijímání mírových rozhovorů a k následné změně vlády.⁵⁴ Spojené státy urgovaly nutnost intervence a vyzývaly Čínu k použití armády v důsledku užívání chemických zbraní syrskou vládou. Úředníci administrativy Baracka Obamy zdůrazňovali během generálního shromáždění OSN legální pozici Spojených států zasáhnout, a to i dokonce bez výlučného souhlasu ostatních členů Rady bezpečnosti. USA ospravedlňovaly tyto kroky podmíněné diplomatickou patovou situací, která ale nesmí zabránit reakci na údajný útok chemickými zbraněmi.⁵⁵ Spojené státy tak dále trvaly na tom, že je třeba zasáhnout proti stávajícímu režimu a obviňovaly Čínu a Rusko z obrany páchání zločinů proti syrskému obyvatelstvu vládním režimem.⁵⁶ Na mezinárodní konferenci v Ženevě čínský ministr zahraničí Wang Yi představil široký pětibodový program řešení konfliktu v Sýrii. Konkkrétně situace měla být urovnána syrským lidem, čehož musí dosáhnout nástupnická vláda národním usmířením a jednotou, předložil nutnost poskytnout humanitární pomoc mezinárodním společenstvím.⁵⁷ O důvodech, proč Čína vetovala rezoluce ohledně Sýrii je však na místě debatovat.

Wang Yizhou zmiňuje, že první dvě čínská veta rezolucí v Radě bezpečnosti byla vydána v souladu s vrcholným záměrem Pekingu a to delegitimace „změny režimu“, vnější intervence podniknuté západními mocnostmi, aby se již neopakoval precedens z intervence NATO v Libyi. V tomto směru je pro čínský postup veto pochopitelné, ale využívat veta v takové situaci je, podle liberálního směru akademiků v čínském prostředí,

⁵³ Aglaya Snetkov, „The Loud Dissenter and its Cautious Partner? – Russia, China, global governance and humanitarian intervention“, *International Relations of the Asia-Pacific* Vol. 15 (2015) 134.

⁵⁴ Ibid, 135.

⁵⁵ Muditha Halliyade, „Syria – Another Drawback for R2P? An Analysis of R2P's Failure to Change International Law on Humanitarian Intervention“, *Indiana Journal of Law & Social Equality* Vol. 4, Issue 2 (2016).

⁵⁶ General Assembly, „The Situation in the Middle East“, *UNSC* (May 2014).

⁵⁷ Snetkov, 135.

neodpovědným aktem.⁵⁸ Wang také zmiňuje, že toto jednání v Radě bezpečnosti způsobilo jednoznačnou nespokojenost centrální vlády v Pekingu, protože tímto jednáním v mezinárodním prostředí absolutně nic nezískala, a ještě k tomu se vystavila do trapné situace. Mnoho akademiků podobně, jako Wang bylo znepokojeno blokováním rezolucí Čínou, nicméně Yan tvrdí, že by Čína schválením intervence nic nezískala, což potvrzuje tvrzení Chen Zhenga, že Čína si politikou v mezinárodních organizacích klade za cíl ochraňovat svůj vliv a zájmy v daných státech. Yan zároveň zmiňuje, že blokování Rady bezpečnosti může Číně přinést jisté nepochybné zisky. Poukazuje především na posilování vztahů s Ruskem a vliv v regionu, což snižuje pravděpodobnost přerušování dodávek ropy z Íránu do Číny z důvodu napjatých vztahů Íránu s USA. Zároveň podle Yana dvě čínská veta představují západním mocnostem morální základy čínské zahraniční politiky, tedy princip nezasahování do záležitostí ostatních států.⁵⁹

Zásadním ideologickým rozporem mezi Spojeným státy a Čínskou lidovou republikou ohledně konceptu odpovědnosti chránit je pohled na třetí pilíř. Tím zásadním rozdílem ohledně aplikace třetího pilíře konceptu R2P neboli vyslání intervence do postižené oblasti, je inovativní pohled Číny na intervenci, jako na „nucenou změnu režimu“, která přichází společně s intervencí. Čína a Rusko se především domnívaly, že hlavním cílem Spojených států, za pomoci intervence je právě změna režimu, která by sesadila Bashara al-Assada Rusko a Čína takovýto předpoklad zásadně odmítají, jako součást doktríny R2P a mezi západními mocnostmi a Čínou představuje zásadní ideologický rozpor. Trvání na odstranění Bashara al-Assada koalicí západních mocností v čele se Spojenými státy, Velkou Británií a Francií tedy debatu ohledně aplikace R2P ještě více vyostřilo.⁶⁰ Čína a Rusko zároveň byly v této otázce dychtivé po ochraně svých zájmů na Blízkém východě, takže blokáce rezolucí přišla vhod. Změna režimu by totiž mohla potencionálně ovlivnit znovunabytí vlastnictví, která Čína v Sýrii vlastní. Čína má především velký zájem na petrochemickém průmyslu, kde v tamějších společnostech skrze dceřiné společnosti vlastní až padesát procent kapitálového podílu na syrských ropných polích.⁶¹ Po uvalení embarga Evropskou unií na Sýrii v roce 2011 se Čína rovněž stala

⁵⁸ Chen Zheng, „China Debates the Non-Interference Principle“, *The Chinese Journal of International Politics* (2016), 364.

⁵⁹ Zheng, 365.

⁶⁰ Russo, 4.

⁶¹ Courtney J. Fung, „Separating Intervention from Regime Change: China’s Diplomatic Innovations at the UN Security Council Regarding the Syria Crisis“, *The China Quarterly* 235 (September 2018), 698.

největším obchodním partnerem díky vývozu ropy do Číny, který představoval 2,4 miliardy dolarů.⁶²

Ukázalo se tak, že je třeba, aby západní mocnosti hrály proti Číně a Rusku trochu důmyslnější politiku, která bude více efektivní, pokud budou něco chtít prosadit skrze Radu bezpečnosti. V akademických kruzích se čím dál více hovoří, že veto v případě Sýrie je jakousi odplatou za předešlou intervenci NATO v Libyi v roce 2011, která byla schválena.⁶³ Spousta akademiků v případě svržení režimu Muhammara Kadáfilho v Libyi polemizuje o legitimitě intervence, která podle jejich tvrzení výrazně překročila mandát mise. Již tři dny od počátku leteckých úderů na strategické pozice režimu pod vedením NATO, se Čína společně s Ruskem a Indií dožadovala okamžitého zastavení palby. Dle čínských a ruských úředníků se jednalo o jednoznačné porušení mandátu mise a samotný akt, že koalice západních mocností chce především doktrínu R2P používat k prosazování své politické agendy, jak popisuje čínský asistent ministra zahraničí Le Yuchang:⁶⁴

„Libye [...] došla příliš daleko od původního záměru doktríny R2P. Neměli bychom zapomenout co jsme se v Libyi naučili. Během prvního dne ‘ochrany‘ pod vedením NATO v Libyi bylo zabito 64 civilistů a 150 jich bylo zraněno. Výsledek této ‘ochrany‘ je 20 tisíc mrtvých civilistů a 900 tisíc civilistů, kteří byli nuceni opustit své domovy. Mezinárodnímu společenství je evidentní, že Libye je stále nejednotná, násilí se vyhrocuje, a některá území dokonce deklarovala svojí autonomii. Velice jasně byla popsána ‘úspěšná operace mrtvého pacienta‘ a je očividné, že takovýto typ je použití neúspěšné a nezodpovědné ‘ochrany‘ jako krytu brutálního ‘zásahu‘. Odvaha říct „NE“ představuje naše odhodlání být odpovědní. Respektujeme odpovědnost chránit a zároveň si odpovědnosti během ochrany vážíme ještě více.“⁶⁵

Důkazem, že se jedná o jakousi odpověď za Libyi je naznačení americké diplomatky Susan Rice, která v debatě na půdě OSN obhajuje souhlas s rezolucí: „Nenechte mě na pochybách: Tato rezoluce se nejedná o ozbrojenou intervenci, toto se nejedná ohledně Libye [...] toto se jedná ohledně budoucnosti Syřanů“.⁶⁶ Zároveň je však důležité

⁶² Ibid, 698.

⁶³ Russo, 5.

⁶⁴ Liu, 416.

⁶⁵ Ibid, 416.

⁶⁶ General Assembly, „The Situation in the Middle East“, UNSC (October 2011), 8.

nepřipisovat tuto odplatu, jako jediný činitel. Takový přístup by pak ignoroval další zásadní faktory, které určují jejich pozici v hlasování o dalších rezolucích. Čína v Radě bezpečnosti vetovala všechny rezoluce týkající se třetího pilíře konceptu R2P, a to dokonce i neozbrojených donucovacích prostředků v podobě sankcí. Jedním z velmi důležitých faktorů je blízký vztah Číny s Ruskem, skrze formální partnerství v RB našli velké výhody vzájemné podpory, jelikož obvykle vyznávají stejné hodnoty, jak politicky, tak ideologicky. Tato výhoda především představuje zásadní zájem změnit mezinárodní unipolární systém vytvořený Spojenými státy v rámci, kterým tato aliance představuje balanc hegemonii Spojených států.⁶⁷ Během jednání ohledně Syrské otázky Čína použila tři zásadní novinky v diplomatické rovině čínské zahraniční politiky – několik po sobě jdoucích užití práva veta, přejmenování intervence na tzv. změnu režimu a aktivní účast ve vytváření norem na mezinárodním poli. Jednak to postavilo Čínu do jasné opozice oproti západním mocnostem, ale především spolu s Ruskem zablokovala koalici západních států intervenovat. Hlavním důvodem takového jednání bylo podezření, že intervence má mít především za cíl svrhnout vládu než humanitárně pomoci syrskému obyvatelstvu. Čína se v tomto případě nesnaží o přepsání norem ohledně intervence, ale chce předložit nějakou hranici vymezující intervenci schválenou Radou bezpečnosti. Takové jednání jednak zvyšuje čínskou pozici v Radě bezpečnosti a ukazuje koalici západních států, že bez diskuse s Čínskou lidovou republikou a Ruskem to zkrátka nepůjde, a také naznačuje, že stávající systém je nevyhovující, vhodný pro budoucí zásadní změnu. Čínská pozice v Radě bezpečnosti tak v poslední době dostihla jistých významných změn a do budoucna je jasné, že v debatách ohledně mezinárodního řádu už nebude zastávat pasivní pozici, ale že se bude aktivně účastnit na vytváření mezinárodních norem a stane se takzvaným „aktivním strůjcem“ a postupně vyrovnávat hegemonii Spojených států, jak například zmiňuje Zhao Lei: „Nepatrný, ale zásadní posun v čínské strategické kultuře z pasivního následování mezinárodních norem k jejich aktivnímu vytváření“.⁶⁸ Na druhou stranu se ostatním státům naskytuje příležitost jednat s Čínou, jako s rovnocenným partnerem a zastávat jednoznačný vážný postoj ohledně otázek mezinárodních vztahů. Čína tak v syrské krizi představila inovativní postupy v diplomatické rovině a deklarovala, že její myšlenky je třeba brát vážně.⁶⁹

⁶⁷ Ferdinand, 9–10.

⁶⁸ Fung, 705.

⁶⁹ Ibid, 707.

Patová situace ohledně Sýrie ukázala světu, že bez významné politické změny v Radě bezpečnosti se strukturální problémy nevyřeší nějakým rozumným způsobem. Skutečnost, že třetí pilíř je aplikovatelný výlučně Radou bezpečnosti situaci o to více komplikuje. Stejně jako mnoho aspektů budování a udržování míru je koncept odpovědnosti chránit politickým procesem, který do debaty často přináší rozdílné názory členů Rady bezpečnosti. Musíme si však také klást důležitou otázku, jak by situace vypadala, kdyby se karty obrátily a v případě Číny, respektive Ruska by se nacházela například jedna ze západních mocností? Byl by výsledek opravdu jiný? V nedávné době se objevilo několik návrhů tzv. „morálního kodexu“ ve kterém by členové upouštěli od využívání možnosti veta ve věcech hromadných zločinů proti lidskosti. I když se to zdá velice nepravděpodobné, vyvíjející tlak na reformu Rady bezpečnosti se může stát klíčový pro užívání, zatím nepřilíš funkčního konceptu R2P. I přesto, že valné shromáždění není schopno povolit vojenský zásah, může však dalšími mechanismy vytvářet tlak na místní vládu, aby ochraňovala vlastní obyvatelstvo před různými zločiny.⁷⁰

3.2 Dopad na globální systém

V souvislosti s tím, jak Čína prohlubuje své zapojení do mezinárodního systému, roste zároveň vliv v různých státech a napětí ve vztahu k ostatním státům, například k USA. Je patrné, že přenastavení národní strategie Číny v mezinárodním systému bude dlouhý proces, ale každým zapojením se bude zkracovat. Chen Zheng se také domnívá, že během prohlubování a zapojení se do mezinárodního systému bude ČLR užívat mnoho různých totožností a postupů, čímž se může stát globální hrozbou.⁷¹ Tento postoj, který Čína zastává v mezinárodních organizacích je v čínském akademickém prostředí kritizován liberálním směrem akademiků. V jejich úvahách čínská zahraniční politika řízená centrální vládou si především klade za cíl ochraňovat vliv a zájmy Číny v jednotlivých zemích na rozdíl od přebírání větší mezinárodní odpovědnosti, což vrhá temný stín na reputaci Číny na mezinárodním poli.⁷² Realita, že třetí pilíř konceptu R2P je aplikovatelný výhradně skrze Radu bezpečnosti, fungování doktríny výrazně ztěžuje. Peter Ferdinand se zmiňuje o tom, že přístup Číny a Ruska v Radě bezpečnosti ohledně třetího pilíře R2P dokazuje, že

⁷⁰ Russo, 10.

⁷¹ Zheng, 374.

⁷² Ibid, 364.

Čína, respektive Rusko, již nemají zájem na pozměnění mezinárodního systému, ale touží po výrazné změně:

*„Oni si již nepřejí pozměňovat existující mezinárodní systém, ale oni chtějí zásadní změnu. Věří spíše v cíl multipolárního světa, než unipolárního a přejí si jej propagovat. Již v roce 1997 vydali společné prohlášení o novém, spravedlivějším světovém řádu, který tvrdil: ‘Rozmanitost v politickém, kulturním a ekonomickém vývoji všech států se stává normou’. Rostoucí počet zemí začíná uznávat potřebu vzájemného respektu, rovnosti a vzájemné výhody – ale nikoliv hegemonii a mocenskou politiku – pro dialog a spolupráci – nikoliv však pro konfrontaci a konflikt“.*⁷³

Na základě teorie mocenské tranzice tento výrok jednoznačně vyznačuje nespokojenost „vyzyvatele“ s fungováním stávajícího systému, a tedy projevuje jasný znak čínského (čínsko-ruského) revizionismu. Je pravděpodobné, že tento tlak k zásadní změně systému se společně s růstem Číny a jejího vlivu bude čím dál více zvětšovat. Tato nespokojenost může krajním případem vyústit až ve válku, jak popisuje Graham Allison⁷⁴. Samozřejmě je v tomto vztahu mezi „vyzyvatelem“ a „dominantní mocností“ je velmi důležité, do jaké míry nespokojenost s dosavadním mezinárodním systémem sahá. Je však jisté, že k revizionismu ze strany Číny, respektive Ruska musí v budoucnu dojít. Patová situace ohledně syrské otázky v Radě bezpečnosti nám ukázala, že takto koncept odpovědnosti chránit, ani mezinárodní řád v budoucnu zkrátka nemůže zcela fungovat.

Závěr

Syrská krize se stala jedním z nejhorších humanitárních dramát v novodobé historii 21. století a rovněž rozpoznala doktrínu odpovědnost chránit ve světle největší kontroverze a ukázalo se, že koncept je stále zatěžován nevyřešenými problémy. Je nutné zmínit, že případ jednání ohledně Sýrie v Radě bezpečnosti OSN je klíčovým faktorem k pochopení měnícího se postoje Číny ohledně třetího pilíře doktríny odpovědnosti chránit. Tento případ představil zvyšující se konzervativní přístup ČLR ohledně intervence, ale také nastínil spoustu relevantních otázek, například ohledně budoucnosti konceptu R2P nebo dokonce i celé Rady bezpečnosti, kterými je třeba se v budoucnu zabývat.

⁷³ Ferdinand, 10.

⁷⁴ Allison, 258.

Vývoj ohledně Sýrie nám v tomto případě ukazuje několik přelomových poznatků. Testováním hypotézy se potvrzuje předpoklad teorie mocenské tranzice, kdy se nespokojenost „vyzyvatele“, tedy Číny snaží o revizi nebo spíše zásadní změnu stávajícího systému. Debaty v Radě bezpečnosti ohledně syrské otázky ukázaly klíčový faktor, který dokazuje, že se Čína snaží o přeměnu chápání stávajících norem, čímž dokazuje, že se v budoucnu chce stát tzv. „aktivním strůjcem“. Tím chce zároveň vyrovnat hegemonii Spojených států v mezinárodním řádu a dochází tedy k mocenskému přechodu, jak popisuje teorie mocenské tranzice. Čína v případě intervence redefinuje chápání intervence na tzv. „sesazení režimu“, které podle čínského chápání nelegitimně přichází při aktivaci třetího pilíře Radou bezpečnosti spolu s intervencí neboli, že samotná intervence má za cíl v daném státě sesadit režim. Tento faktor změny je klíčový, protože zachycuje limity čínských normativních rámců, které můžou intervenci vnímat, jako přípustnou, ale intervenci související se sesazením režimu v daném státě, již nikoliv. Tyto diplomatické novosti reflektují čínské významné pokroky aktivně se zapojovat do utváření mezinárodních norem v rámci zahraniční politiky, kde se se Čína zjevně snaží zpomalit preventivní zásahy a pokračovat ohledně intervence v debatě. Čínský diskurz v rámci třetího pilíře tak představuje pro Radu bezpečnosti OSN zásadní problém, protože alespoň bez minimální shody mezi stálými členy není mezinárodní společenství schopné vykonávat svou povinnost odpovědnost chránit, což se v případě syrského konfliktu prokázalo.

Debata ohledně syrské otázky na půdě rady bezpečnosti ukázala, že čínský pohled na státní suverenitu v její zahraniční politice je velice konzervativní. Avšak z hlediska domácího uspořádání tzv. *jedné země, dvou systémů*, které se dotýká Hongkongu, Tchajvanu a Macao k pevninské Číně je patrné, že konzervativní model suverenity v rukou Číny je užíván poněkud flexibilně. Suverénní nároky Číny se tak v podstatě nacházejí v rozporu s konzervativně definovanou suverenitou. Je tedy patrné, že některé faktory umožňují Číně přehodnotit rozměry, které suverenitu definují. Odchýlení se od konzervativního modelu suverenity se tedy vyskytuje v případech, které se slučují s velmi citlivými otázkami ústředních zájmů centrální vlády Čínské lidové republiky. Je tedy oprávněné se domnívat, že Čína ohýbáním konzervativního pojetí suverenity podporuje své nároky a zájmy ve sporných oblastech, jako je například Jihočínské nebo Východočínské moře. Jak tedy chápat na jedné straně konzervativní přístup v případě syrské otázky na straně jedné, a značně flexibilního přístupu k suverenitě na straně druhé? Liberální proud čínských akademiků se přiklání k názoru, že čínským cílem je spíše ochrana ústředních zájmů než se

stát odpovědnou mocností. Co tedy z revizionismu mezinárodního řádu a flexibilního přístupu Číny ke státní suverenitě plyne? Ačkoliv byly kroky ohledně syrské otázky kritizovány liberálním směrem, Čína v tomto případě udělala zásadní krok k vyrovnávání hegemonie Spojených států na mezinárodním poli. Částečně se jí tak začíná dařit plnit „Čínský sen“ neboli navrátit Číně její velikost na základě posilování své pozice v mezinárodním řádu. Zároveň na základě flexibilního přístupu k suverenitě a s tím spojených územních nároků zvyšuje riziko konfliktu, například v Jihočínském nebo Východočínském moři.

Summary

This year the international community will celebrate the 15th anniversary of the Responsibility to Protect doctrine. The international community defined the concept R2P as a developed norm in 2005 and pledged observance by states and the international community too in its efforts to protect civilization from war crimes, genocide, ethnic cleansing, and crimes against humanity. But, for example in background of the Syrian crisis the Responsibility to Protect doctrine is reflected at least controversial, because more than 465,000 people were killed during the civil war in Syria. Although the United Nations Security Council released 14 resolutions, none of them were applied in favour to stop mass killings. The Security Council can intervene under pillar three of the Responsibility to Protect doctrine, but attempts are failing, because of lack unity in Security Council between settled members. In this case users of veto China and Russia stand opposite to other settled members. The lack of unity in UNSC causing non-functional decision-making process in UNSC as well as R2P doctrine.

The subject of this bachelor thesis is to analyse Chinese and US positions toward R2P doctrine in the background of A.F.K. Organski's Power Transition Theory. This theory defines hierarchy between the states based on the relations between them. In this hierarchy the dominant power stands on top of the imaginary triangle and the other states are underneath the dominant power. In this case United States represents the dominant power and the challenger that is located right bellow is symbolized by China. The Responsibility to Protect doctrine is constituted by three pillars. Pillar one focuses on how states can carry out their principal responsibility to protect their populations. Pillar two summarizes the collective responsibility of the international community to promote and

help states meet their responsibility to protect their population as well as the responsibility to prevent and build capacities. Pillar three defines duty of international community to take timely and decisive responses toward the countries that are not willing to, or they basically can not protect their population from those crimes and violations. Timely and decisive action also concludes collective intervention when national authorities patently failing to protect their population. The subject of this study is to analyse Chinese and US attitudes toward the R2P doctrine based on the case study of a stalemate in the UNSC during the Syrian crisis. Due to lack of unity between the settled member in the UNSC did not apply any resolution related to the Syrian crisis. The subject of the analysis is to answer whether China is trying to revise the international system that was in a large part created by the United States, and how. Dissatisfaction with the ruling in the international system in this study clearly indicates Chinese revisionism on the international system. In this case study China showed that they will not play passive role in the UNSC anymore and that China wants to become “active norm builder”, which distinctly indicates their stance toward the concept of state sovereignty.

Použitá literatura

Knihy

Ramesh Thakur, *The United Nations, Peace and Security: From Collective Security to the Responsibility to Protect* (Cambridge: Cambridge University Press, 2006).

Gareth Evans, *The Responsibility to Protect: Report of the Commission on Intervention and State Sovereignty* (Ottawa: International Development Research Centre, 2001).

Graham Allison, *Osudová past: Spojené státy versus Čína a Thukýdidovo poučení z dějin* (Praha: Prostor, 2018).

Kryštof Kozák, *Zahraniční politika USA na počátku 21. století* (AMO: Praha 2009).

International Commission on Intervention and State Sovereignty, *The Responsibility to Protect* (Ottawa: The International Development Research Centre 2001).

Primární zdroje

UN General Assembly, „The Situation in the Middle East“, *UNSC* (May 2014).

UN General Assembly, „The Situation in the Middle East“, *UNSC* (May 2012).

UN General Assembly, „2005 World Summit Outcome: resolution / adopted by the General Assembly“, *United Nations* (October 2005).

UN General Assembly, Implementing the Responsibility to Protect, *United Nations* (January 2009).

UN General Assembly, „The Situation in the Middle East“, *UNSC* (October 2011).

B. Ki-Moon, „Implementing the Responsibility to Protect“ *Report of the Secretary General* (2009).

Odborné články

Tiewa Liu, „Debates in China About the Responsibility to Protect as a Developing International Norm: A General Assessment“, *Conflict, Security and Development* 14, č. 4 (July 2014), 403–427.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?>

Peter Ferdinand, „The Positions of Russia and China at the UN Security Council in Light of Recent Crises,“ *European Parliament* (2013).

Aleš Karmazin, „Čína a suverenita: pojetí suverenity v čínském odborném prostředí“, *Mezinárodní politika* 53, č. 2 (2018), 5–19.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=edsdoj&AN=edsdoj.6c243dd2a57448e89ab6fa69eb7a2811&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.

Mauro Barelli, "Preventing and Responding to Atrocity Crimes: China, Sovereignty and the Responsibility to Protect", *Journal of Conflict and Security Law* 23, no. 2 (August 2018), 173–201.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=lgs&AN=131785285&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.

Maria Adele Carrai, *Sovereignty in China: A Genealogy of a Concept since 1840* (University of Cambridge Press, 2019), 152–182.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=edsebk&AN=2172642&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.

Martje Weerdesteijn, „Tool in the R2P Toolbox? Analysing the of the International Criminal Court in the Three Pillars of the Responsibility to Protect, *Criminal Law Forum* (2020).

Madeleine K. Albright, „The United States and R2P: From Words to Action“, *United States Institute of Peace* (2013).

Jenna Russo, „The Politics of R2P and Inaction in Syria: U.S., Russian, and Chinese Responses“, *The City University of New York Graduate Centre* (2018).

Aglaya Snetkov, „‘The Loud Dissenter and its Cautious Partner’ – Russia, China, global governance and humanitarian intervention“, *International Relations of the Asia-Pacific* 15, č. 1 (2015), 113–146.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=poh&AN=101035843&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.

Muditha Halliyade, „Syria – Another Drawback for R2P? An Analysis of R2P's Failure to Change International Law on Humanitarian Intervention“, *Indiana Journal of Law & Social Equality* 4, č. 2 (2016).

Chen Zheng, „China Debates the Non-Interference Principle“, *The Chinese Journal of International Politics* 9, č. 3(2016), 349–374.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=poh&AN=117652798&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.

Courtney J. Fung, „Separating Intervention from Regime Change: China’s Diplomatic Innovations at the UN Security Council Regarding the Syria Crisis“, *The China Quarterly* 235 (September 2018), 693–712.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=edselc&AN=edselc.2-52.0-85048828258&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.

Yavuz Akdag, „The Likelihood of Cyberwar between the United States and China: A Neorealism and Power Transition Theory Perspective“, *Journal of Chinese Political Science* (September

2018), 225–247.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=edsajs&AN=edsajs.C0C5D102&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.

Internetové zdroje

Angus McDowall, „Syrian war monitor says 465,000 killed in six years of fighting“, Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-casualties/syrian-war-monitor-says-465000-killed-in-six-years-of-fighting-idUSKBN16K1Q1>.

Carsten Rauch, „Realism and Power Transition Theory: Different Branches of the Power Tree“, *E-International Relations*, May 13, 2020, <https://www.e-ir.info/pdf/72575>.

Teze bakalářské práce

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
Jméno:	Jan Tomanec
E-mail:	20694143@fsv.cuni.cz
Studijní obor:	Mezinárodní teritoriální studia
Semestr a školní rok zahájení práce:	ZS 2019/2020
Semestr a školní rok ukončení práce:	LT 2019/2020
Vedoucí bakalářského semináře:	PhDr. Jan Hornát Ph.D.
Vedoucí práce:	PhDr. Jan Hornát Ph.D.
Název práce:	Vývoj a význam postojů Číny a USA ke konceptu odpovědnosti chránit
Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek):	Tato bakalářská práce se zabývá vývojem postojů Číny a USA vůči konceptu odpovědnosti chránit. Koncept R2P, který byl formulován v roce 2005 představuje normu, která zavazuje státy i mezinárodní společenství k odpovědnosti chránit obyvatele před páčání zločinů proti lidskosti. Tato práce bude analyzovat přístup a interpretaci postojů obou států právě vůči konceptu R2P na pozadí A.F.K. Organského teorie tzv. mocenské tranzice, která se v tomto případě stává vodítkem vztahu mezi Čínou a Spojenými státy. Klíčovým výzkumem této práce je analýza případové studie ohledně patové situace v Sýrii v Radě bezpečnosti OSN na základě, které se budu snažit najít odpověď na to, zda a jak se Čína snaží o revizi stávajícího mezinárodního řádu a také, jak přitupuje ke konceptu státní suverenity.
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):	Téma této práce zůstalo stejné, ale zásadně se změnila struktura práce. Po postupném přezkoumávání zdrojů jsem došel k závěru, že původní zaměr nebyl dobře tematicky usazen a pro jeho obhájení bych nedosáhl zámýšlených závěrů. Tato bakalářská práce zkoumá postoje Číny a USA vůči konceptu odpovědnosti chránit, což bylo od začátku projektu zamýšleno. Významně se ale změnila struktura práce do které jsem dosadil A.F.K. Organského teorii tzv. mocenské tranzice, která mi v tomto případě slouží pro vhodné zachycení vztahu mezi USA a Čínou. Rovněž jsem se práci rozhodl zaměřit na případovou studii patové situace ohledně Sýrie v Radě bezpečnosti OSN na které jsem se rozhodl zkoumat, jak Čína přistupuje ke konceptu státní suverenity, a zda se snaží o revizi mezinárodního systému.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):	V úvodu představím charakteristiku tématu, zmíním použitou metodologii, představím jednotlivé výzkumné otázky a provedu důkladnou analýzu zdrojů. První kapitola této bakalářské práce je rozdělena do dvou podkapitol, které mají za cíl přestavit konceptuální rámec a uvést tak práci do tématu. Stručně představím obě podkapitoly, teorii tzv. mocenské tranzice a koncept odpovědnosti chránit, což klíčovým činitelem chápání výzkumu této práce. Ve druhé kapitole se práce bude zabývat analýzou střetávání normativních východisek Číny a Spojených států o hlavní podstatě mezinárodního řádu na pozadí Organského teorie. Třetí kapitole se bude věnovat přístup obou států ke konceptu odpovědnosti chránit v případové studii patové situace ohledně Sýrie na půdě Rady bezpečnosti OSN. Cílem této práce je zanalyzovat, jak a zda se Čína snaží o přeměnu stávajícího mezinárodního řádu, který byl z velké části vytvořen Spojenými státy.

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

Knihy

Ramesh Thakur, *The United Nations, Peace and Security: From Collective Security to the Responsibility to Protect* (Cambridge: Cambridge University Press, 2006).

Gareth Evans, *The Responsibility to Protect: Report of the Commission on Intervention and State Sovereignty* (Ottawa: International Development Research Centre, 2001).

Graham Allison, *Osudová past: Spojené státy versus Čína a Thukýdidoovo poučení z dějin* (Praha: Prostor, 2018).

Kryštof Kozák, *Zahraniční politika USA na počátku 21. století* (AMO: Praha 2009).

International Commission on Intervention and State Sovereignty, *The Responsibility to Protect* (Ottawa: The International Development Research Centre 2001).

Rezoluce a reporty

UN General Assembly, „The Situation in the Middle East“, UNSC (May 2014).

UN General Assembly, „The Situation in the Middle East“, UNSC (May 2012).

UN General Assembly, „2005 World Summit Outcome: resolution / adopted by the General Assembly“, United Nations (October 2005).

UN General Assembly, *Implementing the Responsibility to Protect*, United Nations (January 2009).

UN General Assembly, „The Situation in the Middle East“, UNSC (October 2011).

B. Ki-Moon, „Implementing the Responsibility to Protect“ Report of the Secretary General (2009).

Odborné články

Tiewa Liu, „Debates in China About the Responsibility to Protect as a Developing International Norm: A General Assessment“, *Conflict, Security and Development* 14, č. 4 (July 2014), 403–427. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?>

Peter Ferdinand, „The Positions of Russia and China at the UN Security Council in Light of Recent Crises,“ *European Parliament* (2013).

Aleš Karmazin, „Čína a suverenita: pojetí suverenity v čínském odborném prostředí“, *Mezinárodní politika* 53, č. 2 (2018), 5–19. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=edsdoj&AN=edsdoj.6c243dd2a57448e89ab6fa69cb7a2811&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.

Mauro Barelli, „Preventing and Responding to Atrocity Crimes: China, Sovereignty and the Responsibility to Protect“, *Journal of Conflict and Security Law* 23, no. 2 (August 2018), 173–201.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=lgs&AN=131785285&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.

Maria Adele Carrai, *Sovereignty in China: A Genealogy of a Concept since 1840* (University of Cambridge Press, 2019), 152–182.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=edsbk&AN=2172642&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.

Martje Weerdesteijn, „Tool in the R2P Toolbox? Analysing the of the International Criminal Court in the Three Pillars of the Responsibility to Protect,“ *Criminal Law Forum* (2020).

Madeleine K. Albright, „The United States and R2P: From Words to Action“, *United States Institute of Peace* (2013).

Jenna Russo, „The Politics of R2P and Inaction in Syria: U.S., Russian, and Chinese Responses“, *The City University of New York Graduate Centre* (2018).

Aglaya Snetkov, „‘The Loud Dissenter and its Cautious Partner’ – Russia, China, global governance and humanitarian intervention“, *International Relations of the Asia-Pacific* 15, č. 1 (2015), 113–146.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=poh&AN=101035843&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.

Muditha Halliyade, „Syria – Another Drawback for R2P? An Analysis of R2P’s Failure to

Change International Law on Humanitarian Intervention“, *Indiana Journal of Law & Social Equality* 4, č. 2 (2016).

Chen Zheng, „China Debates the Non-Interference Principle“, *The Chinese Journal of International Politics* 9, č. 3(2016), 349-374.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=poh&AN=117652798&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.

Courtney J. Fung, „Separating Intervention from Regime Change: China’s Diplomatic Innovations at the UN Security Council Regarding the Syria Crisis“, *The China Quarterly* 235 (September 2018), 693-712.

<<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=edselc&AN=edselc.2-52.0-85048828258&lang=cs&site=eds-live&scope=site>>.

Yavuz Akdag, „The Likelihood of Cyberwar between the United States and China: A Neorealism and Power Transition Theory Perspective“, *Journal of Chinese Political Science* (September 2018), 225-247.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=cdssjs&AN=cdssjs.C0C5D102&lang=cs&site=eds-live&scope=site>.

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

